

A magánlakás- építés helyzete

A népi ellenőrzés vizsgálata

Sokan azt tartják, túl sokat beszélünk a lakásépítésről. Persze szükség is van erre, mert a mindennapok közérzetét meghatározza, hogy ki mikor jut saját otthonhoz. Ezenkívül köztudott, hogy a népgazdaság lakásépítési lehetőségei korlátozottak, és így szükséges a magánérek fokozottabb bevonása. Az 1970. évi párt- és kormányhatározat egyértelműen rögzítette azt az alapvető, hogy anyagi erejéhez mérten minden állampolgár vállaljon részt a lakásépítés és -fenntartás társadalmi terheiből. Így egyre nagyobb szerep jut a magánépítőknek a lakáspolitikai végrehajtásában. A társadalomnak nem mindegy, hogy a magánosok kezdeményezései hogyan milyen módon és mikor fejeződnek be. Ezért a KNEB országos vizsgálatot indított, amelynek során arra kerestek választ, az állami intézkedések hogyan segítik a lakosságot az építésben. A tanácsok, az illetékes intézmények miként ösztönzik a korszerű és gazdaságos módszerek elterjesztését, Szegeden a válasz többnyire tudott, hiszen a városi és járási NEB befejezte a vizsgálatot és a tapasztalatokat összegezte.

A telkekről

Ha valaki otthon akar teremteni, akkor az első kérdés: hol építkezzen. A telep-szerű többszintes, az egyedi többszintes lakás- és a hagyományos, valamint a csoportos korszerű családiház-építkezésnek — amit a népi ellenőrök két hónapon keresztül vizsgáltak — a telkek elengedhetetlen feltétele.

Szeged általános rendezési terve 6 ezer magánérek lakásból ezret hagyományos, ötezer blokkos technológiával irányított elő. A lakásokat a város belterületén levő foghíjakban, többbelsőben, valamint Újszegeden építenék fel. De a területrendezés után módosult az előirányzat. A tanács végrehajtó bizottsága két évvel ezelőtt határozott úgy — miután az öt község csatlakozott Szegedhez —, hogy újra értékelik a városrendezési tervet. Mégpedig: hogy a földszintes lakóépületek a körtőlésen kívül kapjanak helyet.

Ebben az öt éves tervben a tanács 2508 családi ház építési telekkel számol, amelyből 1382 a rendezési terv szerint előkészített lesz. Azonban a telekellátásra vonatkozó vb-határozat eddig alig-alig valósult meg.

A népi ellenőrök felmérték a lakosság körében, hogy miképp jutottak telekhez. A megkérdezett családiház-építetők 33 százaléka öröklés, vagy ajándékozás, a többi vétellel és csupán egy esetben szereztek tanácsai értékesítési portát. Ilyen körülmények között a tanácsnak nincs eszköze arra, hogy tudatosan alakítsa a magánlakás-építés akcióit. Az I. kerületben például tíz év óta, a II. és III. kerületben 1971 óta nem adtak el állami telket. Nem véletlen, hogy a szabad piacon magasak a portaárak, négyzetméterenként 1000—2500 forintot is elkérnek a magánosok. A kérdőíves felmérésből az is kiderült, hogy az építetők többsége nem a város régi lakója, akinek lakásproblémája lenne.

A tanács elsősorban a csatlakozó területek problémáit kezeli biztosítani. Mind-

három kerület rendelkezik ugyan feltáratlan területtel, de pénzügyi feltételek hiányában előrelépésre nem számíthatunk. Az is gondot okoz, nincs jogszabályi lehetősége annak, hogy a magánosok tulajdonában levő, be nem épített telkeket családiház-építésre kisajátítsák. A tanács persze igyekszik befolyásolni a személyi tulajdonban levő többlettelek-ingatlan forgalmát. Így azonban nagyon kis területhez tud jutni és lényegesen nem változtatja az eddigi helyzetet. Feltétlenül megoldásra vár a magánlakás-építés területi irányítása. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a tanácsoknak elegendő a pénzük az előkészítésként. Ha az állami telemekínálat megnövekedik, a telekárak, és lehetővé válik; a magánlakás-építés jól beilleszkedjen a városrendezésbe. A városépítés szempontjából nem hasznos, hogy pillanatnyilag a magánlakás-építés csak egyéni kezdeményezések.

Segítség az építéshez

De mit csinál az, aki valahogy telekhez jutott. A legkedvezőbb hitel megszerzése érdekében az építők nem közlik a készülő ház valódi költségeit. Igaz, a hitel összege általában minden évben megduplázódik, de az árak emelkedése miatt az nem elegendő. Erdemes megnézni az építetők összetételét: (tavalyi adat) 73,1 százaléka munkás, 3,4 százaléka műszaki, 13,2 százaléka alkalmazott és egyéb bérbelő, 5,7 százaléka téveszt, 4,6 százaléka egyéb foglalkozású.

A munkások nagy aránya ellenére hiányzik a vállalati szervezésű magánépítkezés. A népi ellenőrök felvetették, hogy az ilyen nagy arány egészséges-e, nem terheli-e a munkásokat túlzottan nagy adósság. Igaz, kapnak vállalati támogatást, de ez csak a telepszerű munkáslakásoknál számottevő. A vállalati segítség mértéke nagyon szerény. Szeged legnagyobb üzemében, mint a KSZV, — ahol 8 ezren dolgoznak — évente 300 ezer forintot tesz lakásfejlesztési alapjába. A vizsgált vállalatok közül a DÉMÁSZ-nak a legnagyobb a lakásépítési alapja — 6 millió forint.

Kevés a típus-terv

A népi ellenőrök sokféle problémával találkoztak a tervezésnél. Hogy a kivitelezés lényegében többé kerül, mint amire az építetők számítottak, az azzal függ össze; a tervekhez általában nem készítenek költségvetést. De a magántervezők által megálmodott házak minden részében nem felelnek meg a műszaki előírásoknak, következményeként. Kevés a típus-terv, s ami van, jó részt korszerűtlen. Az is baj, hogy az építetők nem ismerik a legújabb típusokat — hiányzik a propaganda.

A kivitelezés jelenlegi helyzetéről oldalakat lehetne írni. A legfőbb probléma: hogy a tömeges magánlakás-

építést Szegeden egyetlenegy szervezet sem tudja megoldani, elvállalni. A Szegedi Építőipari Szövetkezet évente körülbelül 100 lakást épít, a Magas- és Mélyépítő Vállalat elsősorban felújítással, karbantartással foglalkozik, a DÉLÉP-nek, pedig nincs ereje a kis családi házakhoz. Ezért az építetők 56 százaléka megfogja a kőműveslapátot, keveri a maltot, betonoz, tehát maga épít; 24 százaléka kisiparosokat alkalmaz; 8 százaléka alkalmi szakmunkást, vagy kontárt foglalkoztat; 12 százaléka vállalati segítséggel épített. Gyorsabban tető alá tudnak hozni a házakat, ha korszerű módszereket, az újabb technológiát ismernék, illetve alkalmaznák. A Szegedi Építőipari Szövetkezetnél középblokkos technológiával készítenek legszívesebben magánházakat, ha erre kapnak megbízást. Jó kezdeményezésnek látszik, hogy az építőipari szövetkezet, a CSOMI-EP, illetve a szövetkezet és a DÉLÉP közös kivitelezésben épít lakóházakat. A CSOMI-EP és a DÉLÉP elkészíti a szerkezeti részeket középblokkból, vagy panelből és az építómesteri szakosított munkát a szövetkezet végzi el.

A vizsgálat végső megállapítása: a magánlakás-építés eddig nem szerepelt olyan súllyal a tanácsok előtt, mint amit megérdemelne. A NEB felhívta a figyelmet, hogy a várospolitikai érdekek miatt is jobban kell segíteni a magánlakás-építési területek kialakítását, s támogatni a mai követelményeknek megfelelő családi-, illetve társasház-építkezést.

Halász Miklós

Egy párttaggyűlés margójára

A Szegedi Ecset- és Seprűgyár I-es pártalapszervezetének vezetősége taggyűlésen számoltatta be Kispál Jenőt, a gyár igazgatóját az esztendő első felében elért gazdasági eredményekről, tervekről, gondokról. Kívülálló-nak is jó volt hallani, hogy a gyár ez évi 220 millió forintot összegező tervéből — amelyből 75 millió forint értékű termék az export — 114 millió forint termelési értéket az első félévben teljesítettek. A tavaly ilyenkor állapothoz képest több mint 2 millió forinttal teljesítették túl vállalkozásukat a dolgozók. Tavalyhoz mérten exporttervét 105,1, azon belül a tőkés országokba menő exportot közel 110 százalékkal teljesítette a gyár. A termelés növekedését teljes egészében a termelékenység fokozásával érték itt el, annak ellenére, hogy 23 fővel csökkent a munkásszám. Tavalyhoz képest az egy fizikai dolgozóra eső termelési érték 11 százalékkal növekedett, noha csak 6 százalékat terveztek az első félévben.

1.

A munkások bérének javítására 3 százalékos irányoztat elő az év első hat hónapjában. A valóságos tény most 4,3 százalékos javulás. Nem kedvezett viszont az anyagköltségben a hazai cikrok minőségének romlása, az ecsetgyártáshoz szükséges importált szőrfélék árának emelkedése. Az energiára fordított költség is növekedett, jóllehet újabb gépeket, levegőtisztító-hűtő ventilátorokat állítottak be.

Az igazgató a gyár egész munkáskollektíváját arra kérte a taggyűlés fórumán, mintegy hatvan kommunista előtt, hogy nagyon takarékoskodjanak az energiával. Komoly erőfeszítéseket kell tenni a túlzott energiafogyasztás megállítására, mert az előző év hasonló időszakhoz viszonyítva 100 forint termelési értékre 104 százalékos energia, illetve 114 százalékos villanyáram felhasználása esik.

2.

Nemcsak közvetlen termelési eredményükre lehetnek büszké a gyár dolgozói. Az igazgató is emelt hangon szólt arról, hogy a kihelyezett általános iskolában tíznegyzven vizsgáltak sikeresen a nyolcadik osztály tananyagából. (Négy év óta közel 100 dolgozó szerezte meg itt az általános iskolai végzettséget. A marxista-leninista középiskolában ugyanabban az időszakban mintegy ötvenen tettek vizsgát.) A gyár tisztségviselőihez tartozó mintegy 370 dolgozó magának vallja munkahelyét, annak sokféle akciójában részt vesz. A munka és műveltség vetélkedőn hat szocialista brigád versenyzett. A város szépítésére, iskolák patronálására egész évre 1200 társadalmimunka-órát vállaltak. Ennek felét elvégezték már.

A város gyermekintézményeinek gyarapítására vállalt kommunista műszak ugyan elmaradt az első félévben, de megvalósul az év második részében, és mintegy 70 ezer forintot eredményez majd. A tavaly megtartott kommunista műszak eredményeként a gyár hét dolgozójának gyermeke kapott helyet óvodában. Ez a tény ösztönző most is. A gyárban 22 szocialista brigádban közel kétszázan dolgoznak, és teljesítik vállalásaikat. Arra is kiterjedt tevékenységük, hogy a hul-

ladékból a még felhasználható anyagokat összegyűjtésük és hasznosításuk. Erre a gyáron belüli társadalmi munkára közel 850 órát fordítottak. Ilyen „apró” kitérésre is jut idő és energia a lendület munkaverseny mellett, amelynek a gyárnak is jellemzője. Ezért is számíthatja beszámolójában az igazgató, hogy a könnyűipari ágazat rájuk eső célkitűzéseit az év első felében teljesítették. A hazai igények kielégítése mellett mind a szocialista, mind a kapitalista országokba menő exportot igyekeztek fokozni.

3.

A beszámoló közérthető, világos volt, és belefért harminc percbe. A hallgatóság érdeklődését igazán felkeltette volna. Sajnos, ez elmaradt ezúttal. Erdemi vita a gondok, problémák fölött, amelyek a gyár párt- és gazdasági vezetőit is szorítják, nem bontakozott ki. Nem kell pedig szégyenkezni a gyár kézzelfogható gazdasági eredményei miatt sem, hiszen azt a dolgozók, fizikaiak és szellemiek produktálták. Közöttük ennek, az I-es pártalapszervezet mintegy 60 kommunistájának a munkája is benne van, de még mennyire. Szorongó érzés volt az igazgatót és Terhes Imrét, a pártalapszervezet titkárát úgy magára hagyni az egész gyárat érintő kérdésekben. Vagy nagyon jó minden, és nagy az elégedettség, avagy a közömbösség elaltatta a pártszervezet tagságát, talán csak erre az egyórányi időre.

Műszak után, kora délután volt pedig, amikor sehonnét sem lehetett még elképzelni. Egy-egy kék csak el: kiállni az eredmények mellett, szólni a hibák miatt, keresni a megoldást olyan problémákra, amelyekkel éppen azok találkoznak legtöbbször, akik a gépek mellett dolgoznak. Kispál Jenő azzal nyugtatott meg, hogy ezt a taggyűlést napokkal előbb megelőzte egy házon belüli műszaki konferencia, ugyanerről a témáról. Ott sok mindent elmondtak a felszólalók. Azt persze ő sem vitatta, hogy más a párttaggyűlés, mint fórum, és megint más egy műszaki konferencia. Az előbbinek nagyobb a szava, hitele, felelőssége, beleszólása a dolgok menetébe. Ezt kell gyakorolni, és hozzá bátorítani adni.

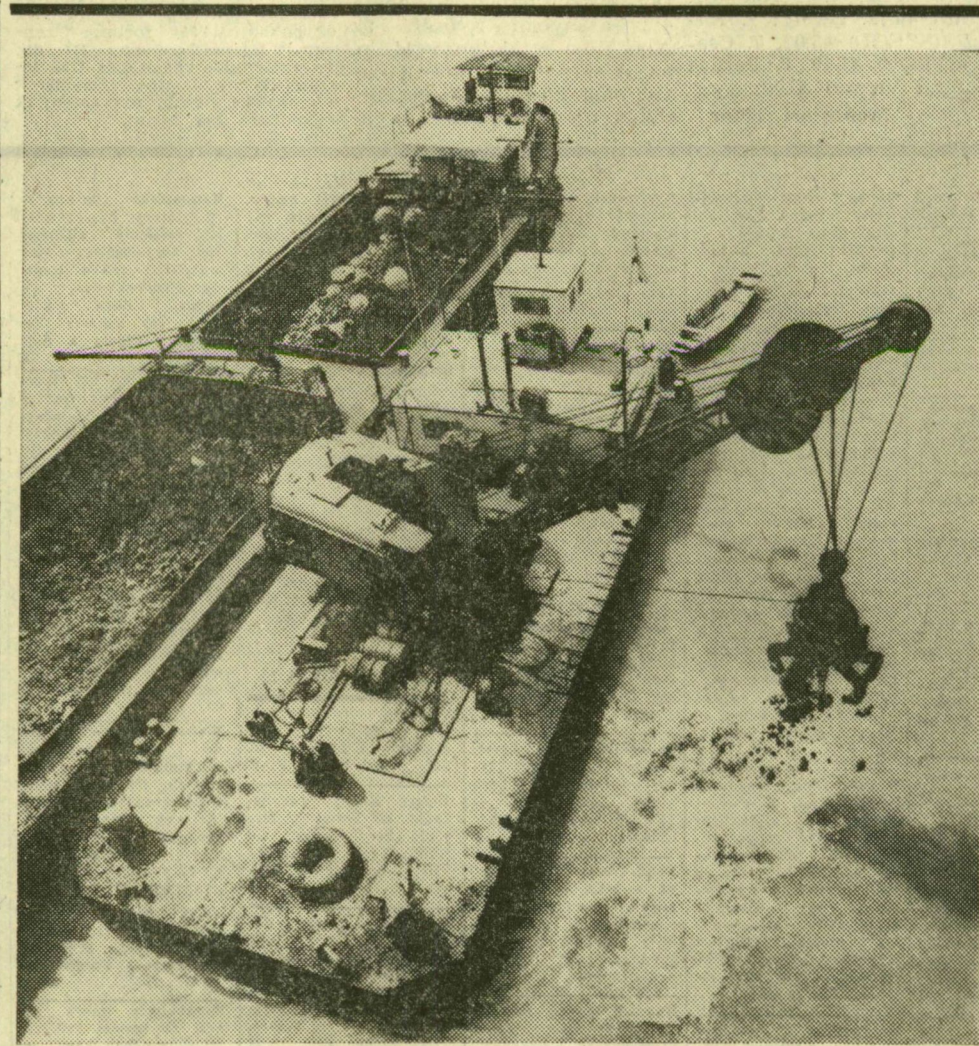
Lódi Ferenc

Jégeső Hevesben

Heves megyében, az utóbbi két napon több gazdaságban károkat okozott a jégeső. Az Állami Biztosító Heves megyei igazgatóságához beérkezett jelentések szerint több mint kétezer hektáron keletkezett elemi kár a szőlőültetvényekben, a zöldségfélékben és egyéb növényekben. Jelentősebb veszteség a nagyrédei, a gyöngyösorszi és a csányi határt érte.

A 111. születésnap

Özvegy Strechó Boldizsárné 111. születésnapját ünnepelték kedden Pásztón. Ez idő szerint ő az ország legidősebb állampolgára. Nyolcvanéves lányával él pásztói házában, de összesen hatvan-negy év lezármasztotta — gyermeke, unokája, dédunokája és ünnekkéje van. A szellemileg friss, kitűnő látásnak és hallásnak örvendő idős asszonyt születésnapja alkalmából megajándékozták, köszöntötték.

Acz S. Sándor felvétele

Zúzott kő a híd alá

A szegedi partfal építéséről jól ismert úszómárkoló most a híd alatt dolgozik. Villás karmaival több tonna zúzott kővet szórt már a folyó medrébe, amellyel a meggyengült tiszai jobb partot erősítik az ATIVIZIG szakemberei. Felvetelünket a közúti hídról készítettük a „póksápjával” dolgozó daruról.